

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ
З ПИТАНЬ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ МОЗ УКРАЇНИ

ЗВІТ
про результати соціологічного дослідження
«Оцінка якості викладання навчальних дисциплін
освітньої програми «Фізична терапія»
(освітній рівень «бакалавр»)»

У лютому 2021 року Науково-методичною лабораторією з питань фармацевтичної освіти було проведено опитування здобувачів вищої освіти щодо їхньої оцінки якості викладання навчальних дисциплін за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія» (освітній рівень «бакалавр»). В опитуванні взяли участь 34 студенти (з них: 19 студентів 1 курсу; 15 – 2 курсу) вищезазначеної освітньої програми: вибірка становить 83% від генеральної сукупності (N=41).

Студентам було запропоновано висловити свою думку щодо якості викладання дисциплін, що вони вивчали в осінньому семестрі 2020/2021 навчального року. Опитування проводилося за допомогою методу групового анкетування: окрема анкета для кожної дисципліни. Всього було отримано дані за 17 дисциплінами, в загальній кількості – 291 анкета.

Задоволеність здобувачів вищої освіти якістю викладання пов'язана з розумінням цілі, очікуваних результатів навчання за дисципліною, порядку та критеріїв оцінювання. Володіючи такою інформацією, студенти можуть оцінити ефективність своєї роботи за дисципліною та успішність її вивчення. Отримані дані демонструють, що у цілому студенти володіють інформацією про ціль та зміст дисциплін, очікувані результати навчання, порядок та критерії оцінювання (рис. 1).

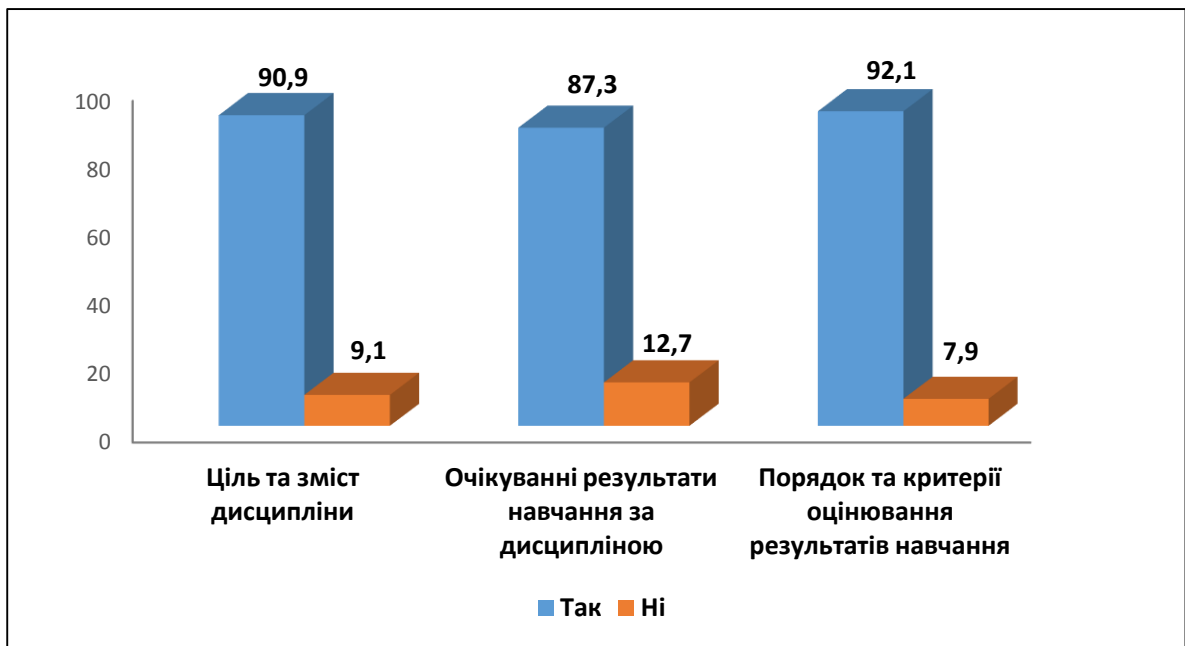

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на питання «Чи володієте Ви інформацією щодо цілей та змісту дисциплін, очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання знань» (середні показники за усіма дисциплінами), %

За показником «Володіння інформацією щодо цілі та змісту дисципліни» навчальні дисципліни можна розділити на 2 групи (табл.1):

1. Дисципліни, з яких всі опитані володіють необхідною інформацією (90-100%) – 11.
2. Дисципліни, з яких переважна більшість респондентів володіє необхідною інформацією (77-89%) – 6.

Таблиця 1

Ранжування навчальних дисциплін за показником «Володіння інформацією щодо цілі та змісту дисципліни» за оцінками респондентів

Навчальні дисципліни, з яких всі опитані володіють необхідною інформацією	Навчальні дисципліни, з яких переважна більшість опитаних володіє необхідною інформацією
Внутрішні та хірургічні хвороби Вступ до фаху Основи кардіології та пульмонології Основи масажу Основи фізичної терапії Терапевтичні вправи Філософія Іноземна мова Нормальна анатомія людини Загальна теорія здоров'я Патологічна фізіологія	Латинська мова Безпека життєдіяльності Біологічна хімія Педагогіка Українська мова (за проф. спрямуванням) Комп'ютерна техніка та інформаційні технології у фізичній терапії

Також на 2 групи розділені дисципліни за показником **«Володіння інформацією щодо очікуваних результатів навчання»** (табл. 2). Але слід зазначити, що в середньому рівень обізнаності опитаних здобувачів вищої освіти за цим показником нижчий, ніж попередній (12,7% негативних відповідей проти 9,1% відповідно), хоча все ж таки переважна більшість такою інформацією володіє.

1. Дисципліни, з яких всі опитані володіють необхідною інформацією (90-100%) – 10.
2. Дисципліни, за якими необхідною інформацією володіє переважна більшість респондентів (61-89%) – 7.

Таблиця 2

**Ранжування навчальних дисциплін за показником
«Володіння інформацією щодо очікуваних результатів навчання»
за оцінками респондентів**

Навчальні дисципліни, з яких всі опитані володіють необхідною інформацією	Навчальні дисципліни, з яких переважна більшість опитаних володіє необхідною інформацією
Безпека життєдіяльності Основи кардіології та пульмонології Основи масажу Основи фізичної терапії Патологічна фізіологія Терапевтичні вправи Іноземна мова Філософія Загальна теорія здоров'я Внутрішні та хірургічні хвороби	Вступ до фаху Нормальна анатомія людини Комп'ютерна техніка та інформаційні технології у фізичній терапії Педагогіка Латинська мова Біологічна хімія Українська мова (за проф. спрямуванням)

За тим ж принципом розділено дисципліни за показником **«Володіння інформацією щодо порядку та критеріїв оцінювання результатів навчання»** (табл. 3):

1. Дисципліни, з яких майже всі опитані володіють необхідною інформацією (90-100%) – 12.
2. Дисципліни, за якими необхідною інформацією володіє переважна більшість респондентів (60-89%) – 5.

**Ранжування навчальних дисциплін за показником
«Володіння інформацією щодо порядку та критеріїв оцінювання
результатів навчання» за оцінками респондентів**

Навчальні дисципліни, з яких всі опитані володіють необхідною інформацією	Навчальні дисципліни, з яких переважна більшість опитаних володіє необхідною інформацією
Безпека життєдіяльності Іноземна мова Латинська мова Нормальна анатомія людини Основи кардіології та пульмонології Основи масажу Основи фізичної терапії Терапевтичні вправи Філософія Комп'ютерна техніка та інформаційні технології у фізичній терапії Біологічна хімія Патологічна фізіологія	Вступ до фаху Внутрішні та хірургічні хвороби Педагогіка Загальна теорія здоров'я Українська мова (за проф. спрямуванням)

Ефективність організації освітнього процесу безпосередньо впливає на успішність вивчення студентом дисципліни. Учасники опитування мали змогу оцінити рівень своєї задоволеності організацією освітнього процесу з кожної дисципліни за окремими показниками за 5-ти бальною шкалою.

Отримані дані свідчать про те, що у цілому здобувачі вищої освіти задоволені організацією освітнього процесу – середній бал¹ 4,34 серед усіх показників У табл. 4 представлені середні бали показників за усіма дисциплінами, що оцінюються.

¹ Середній бал – розраховане зважене середнє, що аналізується відповідно до рівнів: $\geq 4,5$ – «задоволений», $\geq 3,5$ і $< 4,5$ – «скоріше задоволений», $\geq 2,5$ і $< 3,5$ – «частково задоволений, частково ні», $\geq 1,5$ і $< 2,5$ – «скоріше не задоволений», $< 1,5$ – «незадоволений».

Таблиця 4

**Рівень задоволеності студентів організацією освітнього процесу
за показниками (за 5-ти бальною шкалою)**

№	Показники	Середній бал
1	Якість викладання дисципліни загалом	4,45
2	Об'єктивність оцінювання контрольних заходів	4,45
3	Вчасність та доступність інформації про форми контролю знань та критерії оцінювання	4,42
4	Зрозумілість процедур повторного проходження контрольних заходів	4,4
5	Рівень знань, навичок та вмінь, отриманих під час вивчення дисципліни	4,39
6	Форми контролю знань	4,36
7	Зміст та структурування навчального матеріалу дисципліни	4,33
8	Форми і методи навчання	4,32
9	Забезпеченість технічним обладнанням, що необхідне для вивчення дисципліни	4,32
10	Забезпеченість навчально-методичними матеріалами (підручники, посібники, роздаткові матеріали тощо)	4,29
11	Обсяг часу, що виділяється на вивчення дисципліни	4,22
12	Визначення часу на засвоєння дисципліни (семестр, рік навчання)	4,19
Середнє		4,34

Серед дисциплін (табл. 5), що були оцінені, можна виділити ті, що мають середню оцінку $\geq 4,5$ та високі бали за усіма показниками, тобто студенти повністю задоволені якістю організації освітнього процесу – 2.

Дисципліни, які мають середню оцінку $\geq 4,5$, але деякі аспекти організації освітнього процесу можуть бути покращені, тобто мають рівень – «скоріше задоволений» $\geq 3,5$ і $< 4,5$ – 5.

Дисципліни, організацією освітнього процесу яких студенти в цілому скоріше задоволені за всіма характеристиками, що оцінюються (мають середню оцінку $\geq 3,5$ і $< 4,5$) – 9.

Організацією викладання дисципліни «Українська мова (за проф. спрямуванням)» лише частково задоволені ($\geq 2,5$ і $< 3,5$).

**Рівень задоволеності студентів організацією освітнього процесу
навчальних дисциплін**

Рівень задоволеності студентів	Навчальні дисципліни²
Повністю задоволені якістю організації освітнього процесу	Філософія Терапевтичні вправи
Задоволені якістю організації освітнього процесу, але деякі аспекти організації освітнього процесу можуть бути покращені	Нормальна анатомія людини Вступ до фаху Безпека життєдіяльності Основи фізичної терапії Патологічна фізіологія
Скоріше задоволені якістю організації освітнього процесу за всіма характеристиками	Основи масажу Комп'ютерна техніка та інформаційні технології у фізичній терапії Іноземна мова Загальна теорія здоров'я Внутрішні та хірургічні хвороби Біологічна хімія Основи кардіології та пульмонології Латинська мова Педагогіка
Частково задоволені, частково ні	Українська мова (за проф. спрямуванням)

Учасники опитування мали можливість висловити свою думку щодо **рівня професіоналізму викладачів** дисциплін за такими характеристиками:

- зрозумілість і доступність викладання матеріалу;
- високий рівень володіння фундаментальними знаннями і останніми досягненнями у сфері дисципліни;
- вміння викликати і підтримувати інтерес до дисципліни;
- підтримка вміння самостійно вчитися і водночас забезпечення супроводу і підтримки студента;
- доброзичливість і тактовність зі студентами.

На рис. 2 представлені дані щодо рівня задоволеності студентів професійними компетентностями викладачів, що проводять лекційні та практичні (семінарські, лабораторні) заняття. Результати дослідження показали, що здобувачі вищої освіти освітньої програми «Фізична терапія» високо оцінюють рівень професійної майстерності науково-педагогічних

² Дисципліни тут і далі розташовані у порядку зменшення оцінки рівня задоволеності

працівників: середній бал³ – 4,39. На думку студентів найбільш притаманні викладачам характеристики – доброзичливість і тактовність (середній бал 4,55). Також студенти відзначають високий рівень володіння фундаментальними знаннями і останніми досягненнями в сфері дисципліни (4,39), зрозумілість і доступність викладання матеріалу, вміння викликати і підтримувати інтерес до дисципліни (4,36), вміння викладачів заохочувати студентів самостійно вчитись, водночас забезпечуючи супровід і підтримку (4,3).

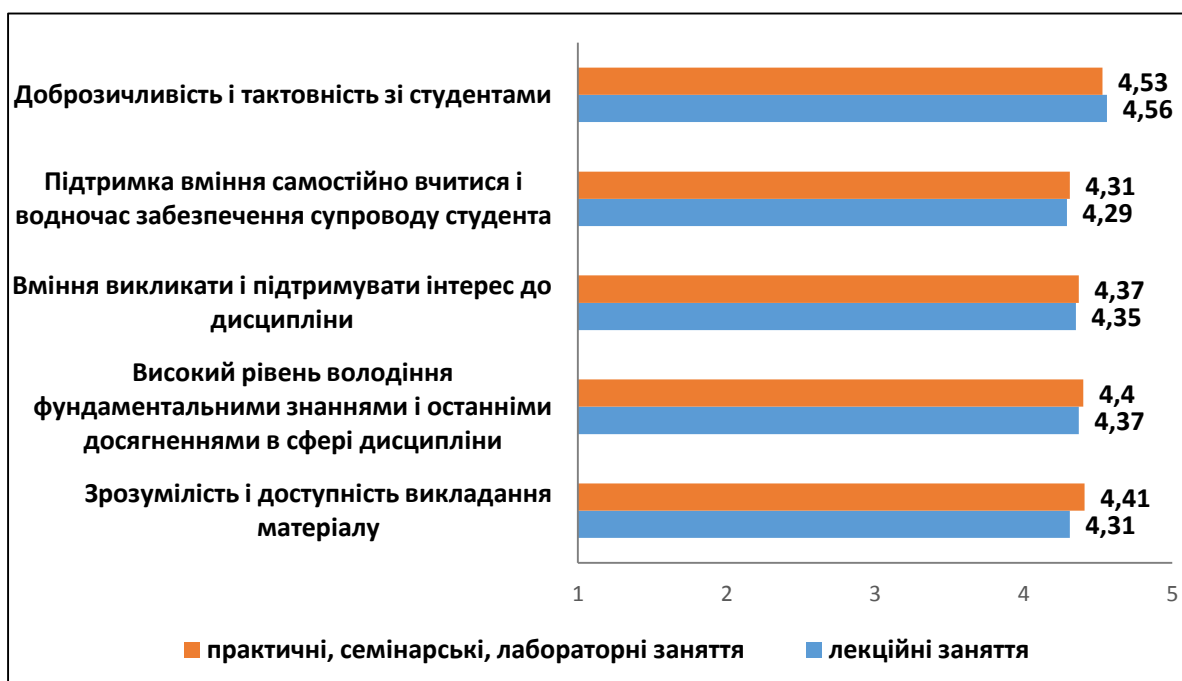

Рис. 2. Оцінка респондентами рівня професіоналізму викладачів, що задіяні в освітньому процесі освітньої програми «Фізична терапія» (за 5-ти бальною шкалою)

³ Середній бал – розраховане зважене середнє, що аналізується відповідно до рівнів: середній бал $\geq 4,5$ – високий рівень, ≥ 4 і $< 4,5$ – вище середнього, ≥ 3 і < 4 – середній, ≥ 2 і < 3 – нижче середнього, ≥ 1 і < 2 – низький рівень або характеристика зовсім не притаманна зовсім.

Рівень професіоналізму викладачів 9 дисциплін, що проводять **лекційні заняття**, здобувачі вищої освіти оцінили як високий, 4 – вище середнього, 1 – середній (табл. 7).

Таблиця 7

Рівень професіоналізму викладачів лекційних занять навчальних дисциплін за оцінками респондентів

Рівень професіоналізму викладачів		
високий (середній бал $\geq 4,5$)	вище середнього (середній бал ≥ 4 і $< 4,5$)	середній (середній бал ≥ 3 і < 4)
Філософія Нормальна анатомія людини Терапевтичні вправи Загальна теорія здоров'я Основи масажу Основи фізичної терапії Патологічна фізіологія Вступ до фаху Безпека життєдіяльності	Комп'ютерна техніка та інформаційні технології у фізичній терапії Внутрішні та хірургічні хвороби Основи кардіології та пульмонології Біологічна хімія	Педагогіка

Рівень професіоналізму викладачів 9 дисциплін, що проводять практичні, лабораторні та семінарські заняття, здобувачі вищої освіти оцінили як високий, вище середнього – 6, середній – 2 (табл. 8).

Таблиця 8

Рівень професіоналізму викладачів практичних занять навчальних дисциплін за оцінками респондентів

Рівень професіоналізму викладачів		
високий (середній бал $\geq 4,5$)	вище середнього (середній бал ≥ 4 і $< 4,5$)	середній (середній бал ≥ 3 і < 4)
Філософія Вступ до фаху Основи масажу Загальна теорія здоров'я Терапевтичні вправи Основи фізичної терапії Нормальна анатомія людини Комп'ютерна техніка та інформаційні технології у фізичній терапії Безпека життєдіяльності	Патологічна фізіологія Внутрішні та хірургічні хвороби Біологічна хімія Основи кардіології та пульмонології Іноземна мова Латинська мова	Педагогіка Українська мова (за проф. спрямуванням)

Учасники опитування мали змогу доповнити свої оцінки відповідями на відкриті питання **«Що найбільше сподобалося під час вивчення дисципліни?»**, **«Що найбільше не сподобалося і що можна було б змінити?»**. 61% анкет містили відповіді про те, що студентам сподобалося, 19% – мали відповіді, що не сподобалося і що потребує змін.

Найчастіше здобувачі вищої освіти відзначали, що їм сподобалась якість викладання дисциплін (57,1% відповідей): зрозумілість і доступність, наочність викладання, форми і методи викладання, підбір цікавого матеріалу.

На другому місці серед того, що найбільше сподобалось, – це викладачі дисциплін (38,3%). Студенти відзначають їх високий рівень професійної майстерності, доброзичливість і тактовність, зацікавленість у засвоєнні студентами матеріалу.

Також студентам сподобалися й самі дисципліни (16,9%): зміст дисциплін, окремі теми, важливість вивченого матеріалу для майбутньої професійної діяльності. Інші відповіді (10,4%) були пов'язані з практичними заняттями: відпрацювання практичних навичок, виконання практичних завдань.

Найбільше занепокоєння у студентів викликають умови навчання під час карантину (41,7% негативних відповідей): не подобається дистанційне навчання, використання платформи Zoom для проведення занять, відсутність можливості відпрацювання практичних навичок. Відносно багатьох дисциплін студенти висловили побажання збільшити обсяг годин, що виділяється для вивчення дисципліни (26,2%).

Серед інших проблемних моментів, що були озвучені респондентами: проблеми з онлайн-тестуванням (помилки у тестах), недостатній рівень власних знань для вивчення дисципліни, не зрозуміла мета вивчення дисципліни в межах освітньої програми, підвищити структурованість матеріалу, що викладається, та доступність викладання, нестача навчальних матеріалів.

Результати дослідження дозволяють зробити такі висновки:

- здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія» (освітній рівень «бакалавр»), володіють інформацією про цілі та зміст, очікувані результати навчання, порядок та критерії оцінювання дисциплін, що вони вивчали у першому семестрі 2020/2021 навчального року;
- в цілому здобувачі вищої освіти задоволені організацією освітнього процесу та рівнем досягнутих знань;
- здобувачі вищої освіти освітньої програми «Фізична терапія» високо оцінюють рівень професійної майстерності науково-педагогічних працівників;
- вивчення дисциплін у цьому семестрі залишило у здобувачів вищої освіти більше позитивних вражень, ніж негативних. Позитивні враження пов'язані з високою оцінкою якості викладання, професійної майстерності викладачів, змістом дисциплін, практичними заняттями. Більшість пропозицій та побажань до змін були висловлені стосовно умов навчання під час карантину, недостатнього обсягу годин, що виділяється для вивчення дисципліни.

З метою покращення якості освітньої програми в цілому слід приділити увагу організації освітнього процесу та якості викладання дисциплін «Українська мова (за проф. спрямуванням)», «Педагогіка», викладанням яких студенти задоволені лише частково.

Проректор з науково-педагогічної роботи, доц.

Анжела ОЛЬХОВСЬКА

Провідний соціолог науково-методичної лабораторії з питань фармацевтичної освіти МОЗ України

Ксенія ДОМБРОВСЬКА